

**Beoordeling ruimtelijke inpasbaarheid
klooster Westerburenweg te
Schiermonnikoog**

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

**Beoordeling ruimtelijke inpasbaarheid
klooster Westerburenweg te
Schiermonnikoog**

20 oktober 2016
Projectnummer 555.01.50.00.00

Ruimte voor de leefomgeving

BügelHajema, adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Beschrijving van het planvoornemen	7
3	Beleid	11
3.1	Provinciaal beleid	11
3.2	Gemeentelijk beleid	12
3.3	Conclusie	14
4	Analyse	15
4.1	Ontstaan van het eiland en de landschappelijke en stedenbouwkundige structuur	15
4.2	De directe omgeving van de planlocatie	17
4.3	Effect van het plan op de kwaliteiten van de omgeving	19
4.4	Aanbeveling	22
5	Conclusie	23

Inleiding

Het voorliggende onderzoek gaat in op de vraag of het plan voor een klooster op de locatie van de voormalige paardenbak aan de Westerburenweg op Schiermonnikoog ruimtelijk inpasbaar is.

De beoogde locatie is voortgekomen uit een locatieonderzoek waarbij de monniken, Natuurmonumenten, het Nationaal park Schiermonnikoog, de gemeente Schiermonnikoog en de provincie Fryslân betrokken zijn (zie ook de samenvatting van het doorlopen proces in bijlage 1).

Uit het locatieonderzoek komt de zone ten noorden van de Westerburenweg als meest geschikt naar voren. Voor deze zone is tevens een ecologisch onderzoek uitgevoerd. Mede op basis van dit onderzoek is de locatie van de voormalige paardenbak gekozen. Voor de locatie is een schetsontwerp ontwikkeld door ag NOVA architecten¹. Locatie en schetsontwerp zijn onderwerp van de voorliggende beoordeling van de ruimtelijke inpasbaarheid.

Het onderzoek is gebaseerd op:

- het schetsontwerp van ag NOVA architecten;
- een 3D model en dwarsprofielen van ag NOVA architecten²;
- de hoogtegegevens van de Algemene Hoogtekaart Nederland-3;
- een omgevings- en terreinbezoek en analyse;
- een bureaustudie.

Het rapport is als volgt opgebouwd:

1. beschrijving planvoornemen;
2. beschrijving relevant beleid;
3. inpasbaarheid in relatie tot cultuurhistorische ontstaanswijze, stedenbouwkundige structuur en landschappelijke opbouw;
4. conclusie.

Het rapport sluit af met enkele bijlagen.

¹ Schetsontwerp ag NOVA de dato 24 juni 2016.

² 3D model ag NOVA de dato 30 september 2016.

B e s c h r i j v i n g v a n h e t p l a n v o o r n e m e n

2

Functie en activiteiten

Het plan voor het klooster is gericht op religieuze activiteiten, de permanente huisvesting van ten hoogste dertien monniken, verblijfsmogelijkheden voor enkele gasten en een zeer beperkte publieksgerichte functie. Dit laatste betreft het ontvangen van bezoekers bij religieuze diensten en het ontvangen van bezoekers in een ontvangstruimte waarin informatie beschikbaar is en een zeer ondergeschikte verkoop van enkele producten.

Het klooster zal uitsluitend over een halverhard pad bereikbaar zijn vanaf de Westerburenweg. Bij de entree aan de zuidwestzijde zal een voorziening worden gerealiseerd zodat fietsen van bezoekers netjes kunnen worden neergezet. Deze voorziening zal lijken op de houten fietshekken die bij de strandopgangen op Schiermonnikoog zijn gerealiseerd.

Om de impact van het klooster qua activiteiten en bezoekers goed te kunnen begrijpen, is het van belang iets van de achtergrond van de orde te vertellen. De monniken willen zich vestigen op Schiermonnikoog omdat de kernwaarden van de orde, eenvoud, stilte en harmonie met mens en natuur, zeer goed aansluiten bij de kernwaarden van het eiland. Zij koesteren en leven volgens hun Cisterziënser traditie. Dit wil zeggen dat zij leven met God, teruggetrokken in stilte en eenvoud. Contact met de buitenwereld wordt niet geheel vermeden maar is wel beperkt en ondergeschikt aan het religieuze leven.

Het gebouw

Het beoogde gebouw wordt in de voormalige paardenbak gesitueerd met een zone aan de west- en zuidzijde daarbij; zodat voldoende ruimte ontstaat om het programma in een gebouw dat overwegend één bouwlaag betreft, onder te brengen (zie de hierna opgenomen afbeelding).

Projectie van het plan voor het klooster op de luchtfoto van de omgeving

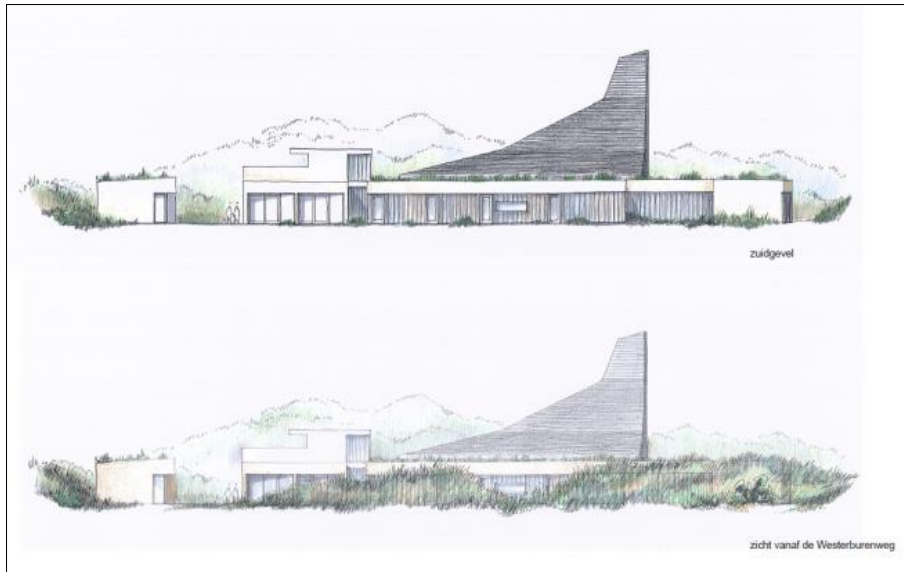
Het klooster bestaat uit twee bouwvolumes; het hoofdgebouw en een kleiner vrijstaand gebouw ten westen daarvan.

Het hart van het hoofdgebouw wordt gevormd door de gebedsruimte. Deze ruimte ligt volgens vaste traditie georiënteerd op het oosten. De gebedsruimte is voorzien van een kap die oploopt in de richting van het noordoosten. De kap verheft zich tot een smalle punt met een hoogte tot 14 meter.

Rondom de gebedsruimte is de kloostergang waaromheen de verblijven van de monniken en de gasten zijn gesitueerd. Aan de westzijde van het hoofdgebouw is de entree opgenomen. Boven dit gedeelte is een tweede bouwlaag aanwezig met een balkon, relatief hoog ommuurd, ten behoeve van het buiten zijn in beslotenheid.

Westelijk van de hoofdbouwworm ligt een langgerekt gebouw in één bouwlaag dat voorziet in een ontvangst- en informatieruimte voor bezoekers, bergruimte en voor wat betreft het achterste gedeelte van dit bouwvolume ook in huisvesting van één van de monniken die als kluisenaar leeft.

De gedachte achter het ontwerp van het klooster op deze locatie is om het in te bedden in de reliëfrijke omgeving zodanig dat eerste bouwlaag door het duinlandschap en de daarbij horende vegetatie grotendeels aan het zicht wordt onttrokken. Het is de bedoeling dat een beperkt grondverzet plaatsvindt van af te graven grond in verband met verruiming van de bouwplaats (vergroting ten opzichte van de paardenbak) en dat de vrijkomende grond wordt gebruikt om het gebouw landschappelijk in te passen (zie de hierna opgenomen schetsen van ag NOVA).

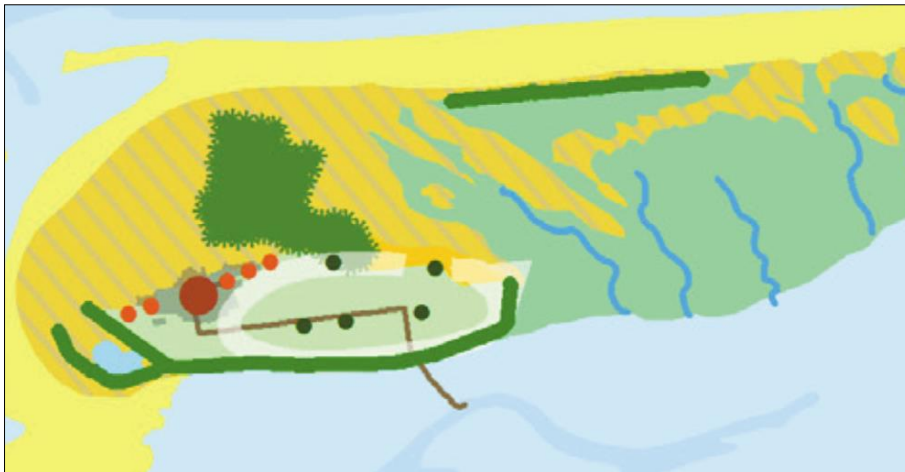
Aanzicht van het klooster gezien vanaf de zuidzijde, boven het gevelbeeld, onder met de beoogde duinen en vegetatie om het klooster in te passen

Voor de materialisatie van het klooster wordt gedacht aan een afdekking van de kap/toren met vergrijzend hout en een zandkleurige tint voor de overige muren van het pand.

3.1

Provinciaal beleid

Het provinciaal beleid op het gebied van ruimtelijke kwaliteit is neergelegd in Grutsk op 'e Romte. In dit rapport worden landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang in samenhang geanalyseerd en gewaardeerd. Het doel hiervan is behoud en verdere ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

Kaartfragment Grutsk op 'e Romte Schiermonnikoog met geel gearceerd het deelgebied duinen en lichtgroen het deelgebied polder (met oranjerode bollen zijn geconcentreerde bebouwingsstructuren aangeduid)

In Grutsk op 'e Romte wordt het Waddengebied onderscheiden met daarbinnen de Waddeneilanden. Voor de Waddeneilanden wordt het volgende van provinciaal belang gevonden (weergegeven zijn aspecten die van belang zijn voor de omgeving van het plangebied):

1. De jonge zeepolders met bebouwing (dorpen) op de hogere delen.
 - a. Versterken en behouden van de open polders op de eilanden.
 - b. De fijnmazige dorpsstructuur benutten als onderlegger bij nieuwe ontwikkelingen. Respecteren van de maat en schaal van de bestaande bebouwing, bebossing, duinen en infrastructuur rond de dorpen door nieuwbouw daarop aan te passen.
2. Het totale scala aan gradiënten op de eilanden, vanaf het strand, via de duinen, de binnenduinrand en de polders tot aan de Waddenkust.
 - a. Intact houden van het natuurlijk reliëf op de eilanden, dat de invloed van de dynamiek van de zee weerspiegelt.

3. Afwisselend duingebied met cultuuringrepen zoals bossen, stuifdijken, (wei)landjes, bunkers en recreatiewoningen.
 - a. In stand houden van cultuurhistorisch waardevolle eenheden of elementen naast de natuurlijke dynamiek. Voorbeelden hiervan zijn: de (wei)landjes, de stuifdijken, de bunkers (onderdelen van de Atlantikwall) en de recreatiewoningen in de duinen.

Voor het duingebied, waarin de planlocatie ligt worden in het bijzonder een aantal kernkwaliteiten genoemd waarmee bij ontwikkelingen rekening moet worden gehouden.

- Bodem en ondergrond: kalkrijke zandgronden.
- Maat en schaal: door reliëfverschillen sterke afwisseling van kleinschalige en grootschaliger (ook langwerpige) open gebieden met plaatselijke verdichtingen door beplanting en bos, grootschalige vergezichten.
- Structuren: primaire waterkering van buitenste duinenrij van min of meer gelijk hoogte en stuifduinen, duinvalleien, boscomplexen en aanwezige wegen tussen dorpen en strand.
- Dorpen: vestigingen van verblijfsrecreatie.
- Wegen: voornamelijk noord-zuidlopende strandwegen door de duinen; aanwezigheid van fiets- en wandelpaden.
- Water: duinmeertjes, en valleien, sloten.
- Beplanting: (naald)bos complexen; deels natuurlijke begroeiingen.
- Kernkwaliteiten van de duinen volgens CHK/FAMKE (de provinciale cultuurhistorische waardenkaart):
 - stuifdijken;
 - recreatiewoningen, verspreid;
 - bunkers;
 - reliëf.

3.2

Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijke beleid is vastgelegd in het Structuurplan Schiermonnikoog uit 2005. Daarnaast geldt het vigerende bestemmingsplan dat met name de bestaande situatie vastlegt. Het betrokken plangebied valt in het bestemmingsplan Schiermonnikoog - Dorp. De bestemming is 'Natuur' met een aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - paardenbak'. De aanduiding klopt overigens niet geheel met de feitelijke ligging van de paardenbak.

In het gemeentelijke structuurplan is de planlocatie opgenomen in het gebied 'gronden nabij de kom' (structuurplankaart I).

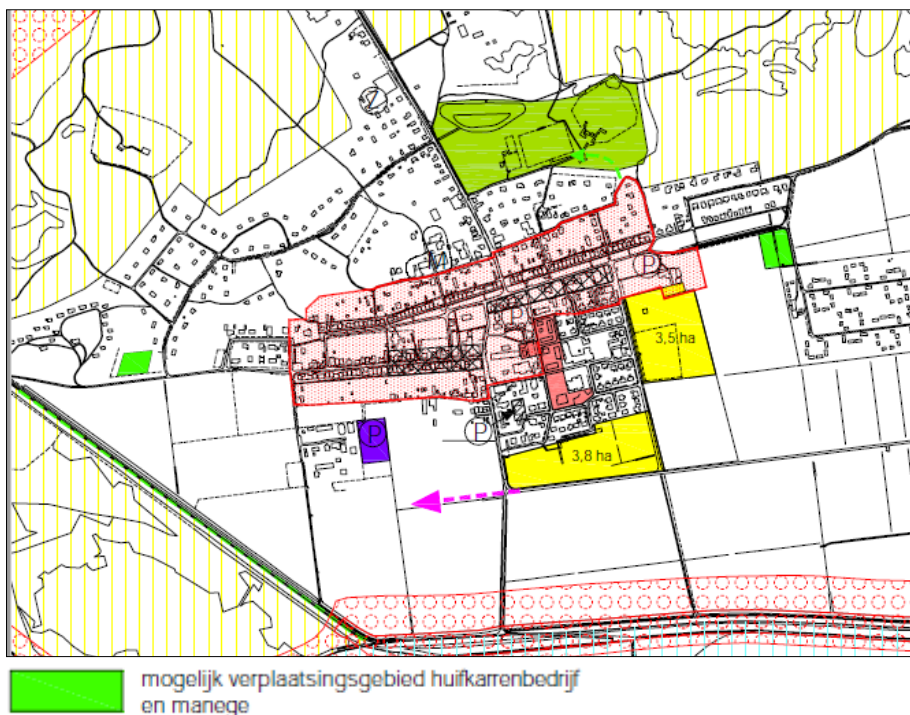
Het structuurplan spreekt van ruimtelijk beleid dat zich richt op een duurzame inrichting en een duurzaam gebruik van Schiermonnikoog. Instandhouding en waar mogelijk versterking van de op dit moment aanwezige ruimtelijke en functionele zonerings, acht de gemeente een eerste vereiste.

Voor het dorp met zijn directe omgeving, betekent dit dat, het primaat zal blijven liggen bij de menselijke activiteiten met als grensstellende randvoorwaarden de cultuurhistorie, het landschap en de natuur.

Voor wat betreft de ruimtelijke ontwikkelingen in de polder zal er sprake moeten zijn van een gelijkwaardige en harmonische ontwikkeling van het landschap, de natuur, de menselijke activiteiten en de herkenbaarheid (cultuurhistorie).

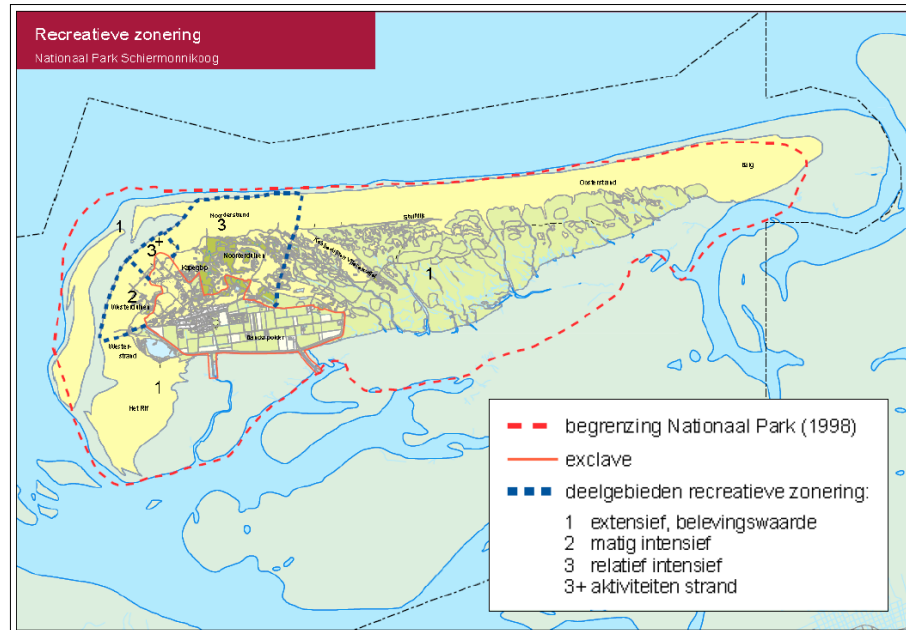
Voor de rest en daarmee het overgrote deel van het eiland, zal het primaat liggen bij de natuur en het landschap.

Op structuurplankaart II is als mogelijkheid benoemd dat het betrokken plangebied gebruikt zou kunnen worden voor een huifkarrenbedrijf/manege. Hoewel deze ontwikkeling naar alle waarschijnlijkheid niet meer actueel is, laat het structuurplan wel zien dat ontwikkelmogelijkheden worden gezien in de omgeving van de paardenbak.

Structuurplankaart II, structuurplan Schiermonnikoog 2005

Ook als gekeken wordt naar het zoneringsplan voor de recreatie zoals dat is opgenomen in het Beheer- en Inrichtingsplan Nationaal Park Schiermonnikoog, is te zien dat de planlocatie wordt gerekend tot de omgeving van het dorp. Dit gebied is in het zoneringsplan aangegeven als "exclave" (zie de hierna opgenomen afbeelding).

Recreatieve zonering Nationaal Park Schiermonnikoog

3.3

Conclusie

Zowel in het provinciale als gemeentelijke beleid wordt veel nadruk gelegd op de landschappelijke en natuurlijke waarden van Schiermonnikoog. Daarbij wijst het gemeentelijke beleid uit dat de betrokken locatie wordt beschouwd als een overgangsgebied van dorp naar landschap/natuur en dat de locatie al eens aan de orde is geweest als mogelijke locatie voor een ontwikkeling.

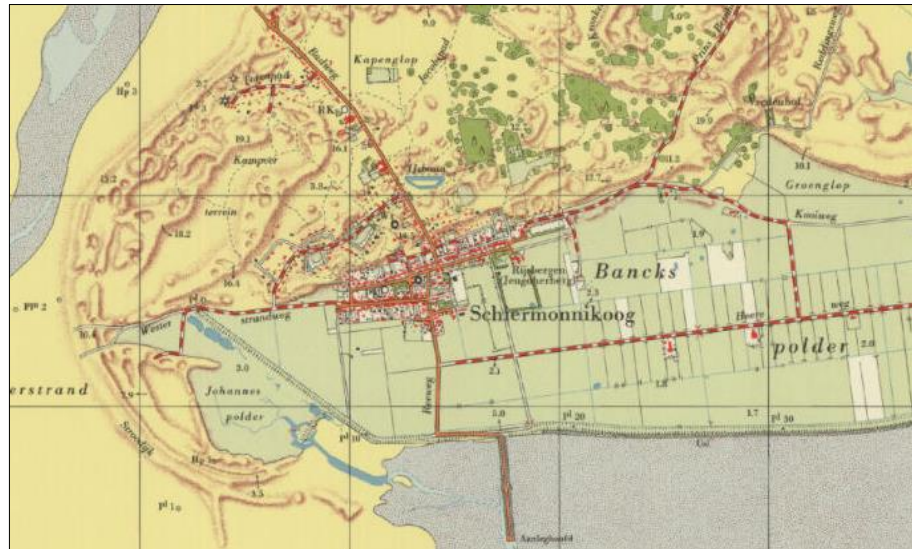
4.1

Ontstaan van het eiland en de landschappelijke en stedenbouwkundige structuur

De Waddeneilanden hebben tot ver in de historie de invloeden van erosie en sedimentatie ondervonden. De eilanden veranderden in grootte en ligging. Pas in de 19^e eeuw kwam er geleidelijk aan meer stabiliteit in de contouren van het eiland. Dit gebeurde onder meer door de aanplant van helmgras en naaldhout en door realisering van stuifdijken. De huidige landschappelijke opbouw wordt bepaald door het strand, het duingebied, de binnenduinrand, de ingedijkte en als gras- of maïsland in gebruik zijnde voormalige kwelders en de bestaande buitendijkse kwelders.

Zoals op de meeste Waddeneilanden gebeurde, is ook op Schiermonnikoog bebouwing ontstaan op de hoger gelegen gronden; relatief veilig in geval van overstroming. Oude strandwallen en de binnenduinrand kwamen het meest in aanmerking voor bewoning. Hier lagen ook de beste gronden om gewassen op te telen. Er ontstond een samenhangend systeem met straatdorpen op de strandwallen met rondom akkers, in de duinen het weidegebied en ten zuiden daarvan op de ingedijkte kwelders de wei- en hooilanden.

Aanvankelijk was er sprake van twee dorpen of gehuchten op het eiland: Westerburen en Oosterburen. Oosterburen lag ongeveer ter plaatse van het huidige dorp. In de 18^e eeuw is Westerburen door een reeks van overstromingen verloren gegaan en verplaatste de bevolking zich naar het huidige dorp. De 18^e eeuwse eigenaren van het eiland (de Stachhouwers) stelden regels op waaraan bouwlocaties (huissteden) en achtererven moesten voldoen; een vorm van ruimtelijke ordening avant la lettre. De karakteristieke bebouwingsstructuur en ligging en grootte van de erven is mede te danken aan deze bepalingen. De drie streken in het dorp hebben tot ver in de 20^e eeuw de vorm van het dorp bepaald, zonder dat daar veel structurele veranderingen en of aanvullingen aan werden gedaan (zie de hierna opgenomen afbeelding).

Fragment van de historische kaart uit 1969 met de structuur van het dorp en de planlocatie

De typerende eilander bebouwing treffen we aan in de streken. Vrijwel aangesloten bebouwing met de topgevel naar de streek, meestal een zadeldak en veelal een aankapping waarin de entree van de woning is opgenomen. De eilander woningen staan in een zeer regelmatig patroon aan de streken en hebben vrijwel allemaal een kleinschalig karakter.

Latere uitbreiding ontstond aan de zuidoostkant van het dorp. Wat forser van schaal; bebouwing loopt hier op tot twee bouwlagen met een kap en er is ook rijenbouw toegepast. Mede door toepassing van kappen en door de straatprofielen met grasbermen is ook hier sprake van een uitgesproken dorpse sfeer. Recreatiewoningen ontwikkelden zich in streekvorm (Noorderstreek), aan de Badweg, het Karrepad en uiteindelijk ook in het cluster woningen van Klein Zwitserland en op het terrein de Monnik. Overheersend is daarbij een beeld van recreatiewoningen in één bouwlaag met een duidelijke kap (Noorderstreek/Badweg) en woningen in een bouwlaag met een zeer flauwe kap (Klein Zwitserland en De Monnik). Het meest recente complex De Ville Buiten heeft een daarvan afwijkende opzet met verspreide bebouwing in het duinlandschap. De bebouwing is plat afgedekt, in één a twee bouwlagen, en qua materialisatie (vergrijzend hout) opgaand in de natuur.

Een functie en gebouw van een klooster kan niet met woningen of recreatiewoningen worden vergeleken. Eerder moet gekeken worden naar andere bijzondere bebouwing. Denk hierbij aan de hotels, de jeugdherberg, het Koloniehuis, maar ook aan het gemeentehuis en de kerk. We zien dat de maatschappelijke voorzieningen (kerken en gemeentehuis) zich logischerwijs in het dorp bevinden. Hotels en verblijfsrecreatieve voorzieningen zijn zowel in het dorp als aan de Badweg ontstaan. Net als bij de Westerburenweg is hier sprake van een belangrijke verbinding tussen dorp en strand, waarbij de weg wordt geflankeerd door het duinlandschap.

Schiermonnikoog met enige opvallende bijzondere gebouwen: hotels, de jeugherberg, het Koloniehuis, het gemeentehuis, de vuurtorens en de kerken

4.2

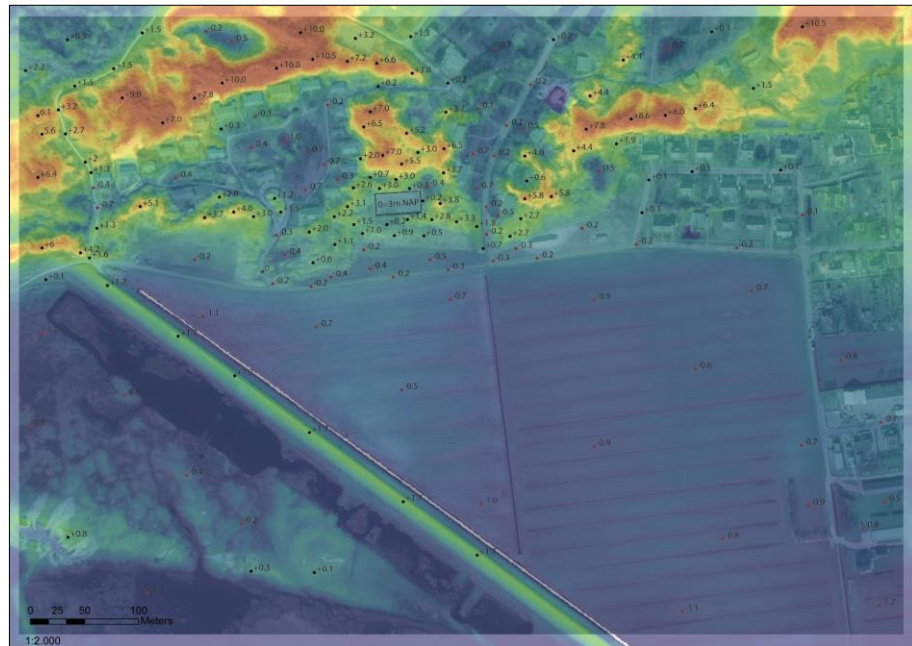
De directe omgeving van de planlocatie

Bekijken we de directe omgeving van de planlocatie, dan valt op dat de Westerburenweg exact op de overgang ligt van het duingebied naar de open polder. Komende uit het dorp, dan is het contrast tussen de beslotenheid van de historische dorpskern en de open polder markant ervaarbaar. Aan de noordzijde van de Westerburenweg is eerst nog nieuwbouw aanwezig, maar vanaf het Karrepad is ook het duinlandschap direct vanaf de Westerburenweg te ervaren.

Zicht op de planlocatie vanaf de Groene Dijk

Er zijn behoorlijke verschillen in hoogte in de omgeving. Als we het maaiveld van de voormalige paardenbak als uitgangspunt nemen, dan zijn de duinen ten noorden van Klein Zwitserland 10 meter hoger, de Westerburenweg is gemiddeld iets lager dan de paardenbak (er zijn variaties van 0 tot 0,6 meter lager), het polderland is gemiddeld 0,8 meter lager, terwijl de Groene Dijk 1,7 meter hoger ligt (zie de hierbij opgenomen hoogtekaart).

Hoogtekaart met de hoogtematen in relatie tot de maaiveldligging van de voormalige paardenbak

Kwaliteiten van de omgeving van de planlocatie zijn:

- ikbaarheid van het dorp in contrast met de open polder;
- ikbaarheid van enerzijds het duinlandschap met hoogteverschillen, duinvegetatie en kleine graslandjes en anderzijds het polderlandschap met op de achtergrond de Groene Dijk en het Westerplasegebied;
- doorkijk van west naar oost richting het dorp en van oost naar west richting de duinen;
- het profiel en de materialisatie van de Westerburenweg; een klinkerweg van bescheiden afmetingen met aan weerszijden grasbermen;
- de dominantie van de natuurlijke omgeving met nauwelijks waarneembare gebouwen (zo af en toe een kap van een recreatiewoning) en weinig niet natuurlijke objecten (zoals borden, hekken, paaltjes, verharding).

4.3

Effect van het plan op de kwaliteiten van de omgeving

Om een indruk te krijgen van de effecten van het beoogde gebouw op de omgeving zijn 3D simulaties gemaakt waarbij in foto's van de locatie met behulp van hoogtegegevens en het ontwerp van het gebouw zijn ingepast in het bestaande beeld. Hierbij is nog géén gebruik gemaakt van extra maatregelen zoals het aanbrengen van beplanting. Wel is rekening gehouden met het verhogen van de duintjes tussen de Westerburenweg en de planlocatie tot een hoogte van circa 2,5 meter boven de paardenbak³ (thans heeft dit gedeelte van de duintjes een hoogte van 1 tot 1,5 meter boven de paardenbak).

Er zijn de volgende standpunten gebruikt:

1. standpunt op de Groene Dijk bij de aansluiting op de Westerburenweg;
2. standpunt centraal op de Groene Dijk;
3. standpunt op het Melle Grietjespad;
4. standpunt op de Westerburenweg ter hoogte van de aansluiting van het Karrepad;
5. standpunt op Klein Zwitserland ter hoogte van nr. 35 (37).

1. Standpunt op de Groene Dijk/aansluiting Westerburenweg

³ Een sterkere ophoging is alleen te realiseren als een gedeelte van het grasland bij de herinrichting zou worden betrokken.

2. Standpunt centraal op de Groene Dijk

3. Standpunt op het Melle Grietjespad

4. Standpunt op de Westerburenweg ter hoogte van de aansluiting van het Karrepad

5. Standpunt op Klein Zwitserland ter hoogte van nr. 35 (37)

Op het fotomateriaal is te zien dat op de standpunten één en vijf geen overheersend beeld ontstaat. Het klooster is waarneembaar maar vooral door het in een punt oplopende dak. Dit gedeelte is een soort toren die in zachte, in de natuur opgaande materialisatie niet erg overheerst en ook relatief beperkt is in omvang.

Bij de overige afbeeldingen is te zien dat het klooster, indien dit klooster gerealiseerd wordt zonder verdere inpassing met beplanting, redelijk tot goed zichtbaar is. Vooral waar de gootlijn over de gehele lengte van de eerste bouwlaag zichtbaar is (standpunt twee) en van nabij (standpunt vier) is zonder verder beplanting sprake van afbreuk aan de thans nog zeer natuurlijk ogende duinrand.

De ontsluiting van het klooster is nog niet in het ontwerp begrepen. Verwacht mag worden dat indien het klooster met een halfverhard pad wordt ontsloten en er een beperkt aantal hekken worden geplaatst voor eventuele fietsen, dit een passende oplossing is in deze natuurlijke context.

4.4

Aanbeveling

Geadviseerd wordt om het klooster, zoals ook de intentie is, zodanig in te passen dat de eerste bouwlaag niet of nauwelijks zichtbaar is. Als dat gebeurt, is de waarneembare schaal van de ontwikkeling vanaf belangrijke paden in de omgeving veel beperkter. Slechts de opbouw in de tweede laag en de spits oplopende kap zijn dan zichtbaar en enige bebouwing bij de entree. Op deze wijze is het klooster aanwezig en herkenbaar zonder te overheersen.

De volgende maatregelen zijn daarbij gewenst dan wel te overwegen:

- Gewenst: het verhoogde duin tussen het klooster en de Westerburenweg beplanten met inheemse en op de locatie passende struikvormige vegetatie.
- Te overwegen: het natuurlijke duinlandschap nog verder verhogen dan de 1 tot 1,5 meter. Dit kan alleen als ook een stukje van het grasland wordt benut. Alleen dan kan het duin een organische en afwisselende uitstraling krijgen. Het is de vraag of dit uit ecologisch oogpunt wenselijk is. Overleg met ecologen van de provincie en/of ecologen die het ecologisch onderzoek hebben verricht is hiertoe gewenst.
- Te overwegen: de bovenlijn van de eerste bouwlaag van het gebouw nog enigszins verlagen en/of het gebouw enigszins laten verzinken voor zover dat mogelijk is vanwege de eisen uit het bouwbesluit, het gewenste bouwprogramma en de waterhuishouding in de omgeving. Het is op voorhand duidelijk dat het hierbij slechts om decimeters zal gaan.
- Te overwegen: de materialisatie van de tweede bouwlaag of het gehele gebouw kan eventueel ook in vergrijzend hout (of daarmee gelijkwaardig) worden gerealiseerd. Dit is een zachter materiaal dat minder zal opvallen in de natuurlijke omgeving dan baksteen of pleisterwerk.

Conclusie 5

Het klooster is een planinitiatief dat door zijn functie en grootte onvergelykbaar is met reguliere woningen of recreatieve woningen. Het is een complex waarbij religieuze activiteiten en een bijzondere (stille en compacte) vorm van wonen dominant zijn. Door de aard van dit specifieke klooster dient de ligging enigszins afgezonderd te zijn.

De situering ter plekke van de voormalige paardenbak is uit cultuurhistorische en stedenbouwkundige optiek een te verantwoorden situering. Voor bijzondere functies zijn in de historie en stedenbouw geen vaste plekken; bijzondere functies met een afwijkende schaal vragen ook een eigen situering en behandeling.

Landschappelijk gezien ligt de locatie in een redelijk gaaf natuurlijk gebied op een gevoelige overgang van het duinlandschap naar de polder. Tevens ligt de locatie in het zicht gezien vanaf de Groene Dijk, de Westerburenweg en het Melle Grietjespad. Het oppervlaktebeslag en de bouwmassa maken dat het gebouw vanaf deze ervaringslijnen, rekening houdend met verhoging van de duintjes tussen de Westerburenweg en het klooster met 1 tot 1,5 meter, redelijk tot goed zichtbaar is. Er zijn meer maatregelen dan deze verhoging nodig om het klooster goed in te passen; zodanig dat de eerste bouwlaag overwegend aan het zicht onttrokken wordt. De volgende maatregelen zijn daarbij gewenst dan wel te overwegen:

- Gewenst: het verhoogde duin tussen het klooster en de Westerburenweg beplanten met inheemse en op de locatie passende struikvormige vegetatie.
- Te overwegen: het natuurlijke duinlandschap nog verder verhogen dan de 1 tot 1,5 meter. Dit kan alleen als ook een stukje van het grasland wordt benut. Alleen dan kan het duin een organische en afwisselende uitstraling krijgen. Het is de vraag of dit uit ecologisch oogpunt wenselijk is. Overleg met ecologen van de provincie en/of ecologen die het ecologisch onderzoek hebben verricht is hiertoe gewenst.
- Te overwegen: de goothoogte van het gebouw nog enigszins verlagen en/of het gebouw enigszins laten verzinken voor zover dat mogelijk is vanwege de eisen uit het bouwbesluit, het gewenste bouwprogramma en de waterhuishouding in de omgeving. Het is op voorhand duidelijk dat het hierbij slechts om decimeters zal gaan.
- Te overwegen: de materialisatie van de tweede bouwlaag of het gehele gebouw kan eventueel ook in vergrijzend hout (of daarmee gelijkwaardig) worden gerealiseerd. Dit is een zachter materiaal dat minder zal opvallen in de natuurlijke omgeving dan baksteen of pleisterwerk.

B i j l a g e n

1. Eindverslag projectgroep Huisvesting Gemeente Schiermonnikoog
2. Hoogtekaart
3. Analysekaart

- 1. Eindverslag projectgroep Huisvesting Gemeente Schiermonnikoog**

30.08.2016

In de loop van 2014 is intensief en grondig onderzocht of definitieve huisvesting van de monniken op Schiermonnikoog gerealiseerd zou kunnen worden in een bestaand pand of complex op een voor hen passende locatie. Tegelijkertijd is uitgekeken naar bestaande mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting.

In het najaar van 2014 was duidelijk, dat definitieve huisvesting in bestaande gebouwen niet mogelijk zou zijn, mede in verband met het bijzondere programma van eisen van de monniken. Zelfs het vinden van een passende, tijdelijke huisvestingsmogelijkheid voor een beperkte groep kwartiermakers bleek geen sinecure, ondanks de open en bereidwillige medewerking van vele insiders.

Daarom ontstond het idee om te trachten een projectgroep van betrokken en deskundige professionals te formeren om samen met hen zorgvuldig en degelijk te zoeken naar de meest passende en haalbare locatie voor inpassing van een nieuwe huisvesting. Alle daartoe aangezochte en al eerder dat jaar in het zoekproces gecontacteerde instanties en professionals reageerden positief.

Op basis van een Startnotitie Projectgroep Huisvesting Gemeente Schiermonnikoog d.d. 25 november 2014 kwamen de heren Rens van den Berg (gemeente), Richard Deen (provincie), Erik Jansen (Vereniging Natuurmonumenten) en Arjen Kok (secretaris Nationaal Park Schiermonnikoog) op 28 november voor het eerst samen met Peter Thissen (zaakwaarnemer monniken) en Peter Loeffen (bouwkundig projectleider monniken). Burgemeester Sjon Stellinga opende die eerste bijeenkomst en verleende gastvrijheid in het gemeentehuis. Als taak wordt geformuleerd het inventariseren en aan de hand van op te stellen criteria toetsen van mogelijke locaties voor definitieve huisvesting.

Van een eerste lijstje met zeven locaties worden er drie na korte bespreking geschrapt. Vier locaties verdienen nader onderzoek, onder meer op aspecten als natuur en landschap, ruimte en infrastructuur, eigendomssituatie en draagvlak bij de eilanders.

Twee nieuwe mogelijke locaties worden vanuit Natuurmonumenten voorgesteld en aan het lijstje toegevoegd voor nader onderzoek. Afsproken wordt een lijst van selectiecriteria op te stellen en de te stellen eisen aan te onderzoeken en te selecteren locaties te preciseren. Ook extra huiswerk voor de monniken, die enkele maanden later laten weten dat zij zich op twee van de zes locaties op de lijst gevoelsmatig niet thuis voelen en bij twee andere te veel natuuraantasting vrezen.

Intussen wordt Langestreek 9 gevonden als tijdelijke huisvesting voor een deel van de monniken, totdat een nieuwe vestiging gereed zal zijn.

In de tweede projectgroepbijeenkomst op 5 juni 2015 worden beschrijvingen van de vier overgebleven locaties besproken. De lijst van criteria wordt aangepast en verruimd, zodat een risicoanalyse – bijvoorbeeld van natuuraantasting – per locatie kan worden gemaakt. Eén locatie wordt verruimd tot een zoekzone, de zoekzone Westerburenweg. Afsproken wordt dat alle locaties nauwkeurig beschreven zullen worden en dat alle lokale kennis én habitatkennis gebruikt gaan worden als aanzet tot een risicoanalyse per locatie. Verder wordt aangedrongen op het definitief maken van het programma van eisen voor de nieuwbouw, onder meer ter beoordeling van de impact op natuur en omgeving.

Op 31 juli 2015 heeft de gemeenschap officieel gestemd voor verkoop van de abdij in Diepenveen en verhuizing naar Schiermonnikoog. Zodra de vereiste toestemmingen uit Rome verkregen zijn worden deze besluiten geëffectueerd.

Op 21 augustus 2015 bespreekt de Projectgroep vier locaties, die voor de monniken op dat moment alle acceptabel bevonden zijn. De monniken leggen de keuze van de meest passende en realiseerbare locatie, na weging van natuurwaarden en risico's, in handen van de Projectgroep.

Na de beoordeling van de vier locaties op de voorliggende criteria en informatie worden werkafspraken gemaakt voor de verwerving van nog ontbrekende gegevens en informatie. Een 'onopvallend opvallende' zichtbaarheid en beleefbaarheid van een nieuw gebouw op locatie vanaf de openbare weg wordt als criterium toegevoegd, alsmede een goede aansluiting op niet ver van het dorp gelegen permanente en recreatieve woonfuncties. Er zal een tabel worden opgesteld, waarin per locatie risico's en criteria kunnen worden afgewogen en vergeleken. Gevraagd wordt of het al mogelijk is ruimtelijke impressies te laten vervaardigen waarop te zien is hoe vorm en massa van nieuwbouw op de locaties er uit zou kunnen zien.

Tijdens de vierde bijeenkomst van de Projectgroep op 16 oktober 2015 wordt de 'Scoretabel risicoanalyse locaties', voorzien van 9 criteria besproken en uitgebreid tot 11 criteria.

Vervolgens worden schetsen als vingeroefening voor de inpassing van reële bouwvolumina op drie locaties gepresenteerd. Ze zijn vervaardigd aan de hand van de hoogtekarten op die locaties. Hoewel het hier gaat om eerste impressies geven de schetsen een goed beeld van de indruk en betekenis, die zo'n bouwvolume op die drie locaties zou hebben.

Vervolgens wordt de scoretabel gezamenlijk ingevuld, waarbij de beoordeling van iedere specialist per criterium extra gewicht wordt toegekend.

De totaalscores (hoe hoger hoe positiever) luiden na die gezamenlijke invulling:

43 voor Westerburenweg tussen Martjeland en Karrepad

45 voor Westerburenweg, paardenbaklocatie

30 voor Egbertsduin (tussen Egbertkapel en Torenbinnenpad)

36 voor Binnendijken

De aanwezigen stellen vervolgens eensluidend vast, dat deze scores overeenkomen met de gevoelsmatige geschiktheidsvolgorde van de locaties.

Het enige niet aanwezige lid van de Projectgroep laat na bestudering weten, dat hij geheel akkoord gaat met de criteria en ingevulde scores.

Op 31 oktober 2015 komt het bericht uit Rome, dat de vereiste toestemmingen voor verkoop en verhuizing aan de monniken zijn verleend. Kort daarna bereikt de gemeenschap consensus over de hoofdvorm van de nieuwbouw en over de paardenbaklocatie als voorkeurslocatie. Een en ander leidt tot een beperkte en vrijblijvende opdracht aan een architect/ontwerper om op basis van de feitelijke gegevens van het programma van eisen en ideeën van de monniken de contouren van een gebouw te schetsen, geprojecteerd op de paardenbaklocatie, daarbij rekening houdend met de bezonning en het ter plaatse aanwezige hoogteverloop van terrein en begroeiing.

Op dinsdag 8 december 2015 biedt het gemeentebestuur een kennismakingslunch aan, voorafgaand aan de vijfde bijeenkomst van de projectgroep. Waarnemend burgemeester Stellingwerf en wethouder RO Meerdink en alle leden van de projectgroep nemen dan kennis van het verlenen van de goedkeuringen uit Rome, van de planning van de monniken en van de kort tevoren gereedgekomen schetsen en impressies van een nieuwe vestiging op de locatie van voorkeur van zowel de monniken als van de projectgroep.

In de daarop volgende vijfde – voltallige – vergadering van de projectgroep worden de op 16 oktober gepreciseerde selectiecriteria voor de locaties en gezamenlijk ingevulde risicoanalyse-tabel unaniem bevestigd. De eerder gepresenteerde schetsen en impressie worden besproken en becommentarieerd. Er worden suggesties gedaan voor de keuze van een architect, met de kanttekening, dat de voor het vervaardigen van de schetsen en impressies gekozen architect een zeer positieve indruk heeft gemaakt.

Afgesproken wordt dat vervolgstappen kunnen worden gezet op basis van de ter tafel gebrachte informatie en overwegingen. Aanbevolen wordt, dat de monniken in een brief aan het College van B&W melding maken van hun voornemen om op de voorkeurslocatie nieuwbouw te plegen en te vragen om – in principe – bestuurlijke medewerking.

Op 14 december 2015 verkopen de monniken al hun bezittingen in Diepenveen/Deventer. Op 29 december worden abdijgebouwen en terreinen overgedragen aan de nieuwe eigenaren en op dezelfde dag arriveren de monniken Alberic (abt), Jelke, Paulus en Vincentius op Langestreek 9 als nieuwe inwoners van Schiermonnikoog. Drie andere monniken en de kluzenaar wachten in Westmalle (B) het gereedkomen van de nieuwe vestiging af.

Op 15 januari 2016 verzoeken de monniken schriftelijk om de principe-medewerking van het gemeentebestuur voor de bouw van hun nieuwe vestiging aan de Westerburenweg. Op 23 februari reageert het gemeentebestuur in positieve zin en wijdt daar een persbericht aan, dat wederom landelijke publiciteit oplevert. De locatiekeuze achten B&W 'niet onlogisch' en een nieuw klooster op de voorkeursplek 'inpasbaar'. Wel wijzen B&W op de beslissingsbevoegdheid van de gemeenteraad in dezen.

Daarop geven de monniken architect Huib Ribbens – die ook de schetsen en impressies vervaardigde – opdracht om een voorlopig ontwerp te maken.

In één week tijd maken meer dan 300 eilanders kennis met de monniken tijdens daartoe belegde bijeenkomsten op verschillende plaatsen in het dorp.

Architect Ribbens presenteert zijn voorontwerp tijdens de zesde en laatste bijeenkomst van de projectgroep op 11 maart 2016. Na evaluerende opmerkingen bespreekt de projectgroep verdere processtappen, zoals een ecologisch onderzoek van de zoekzone Westerburenweg en stappen ter verwerving van een zakelijk recht op de locatie.

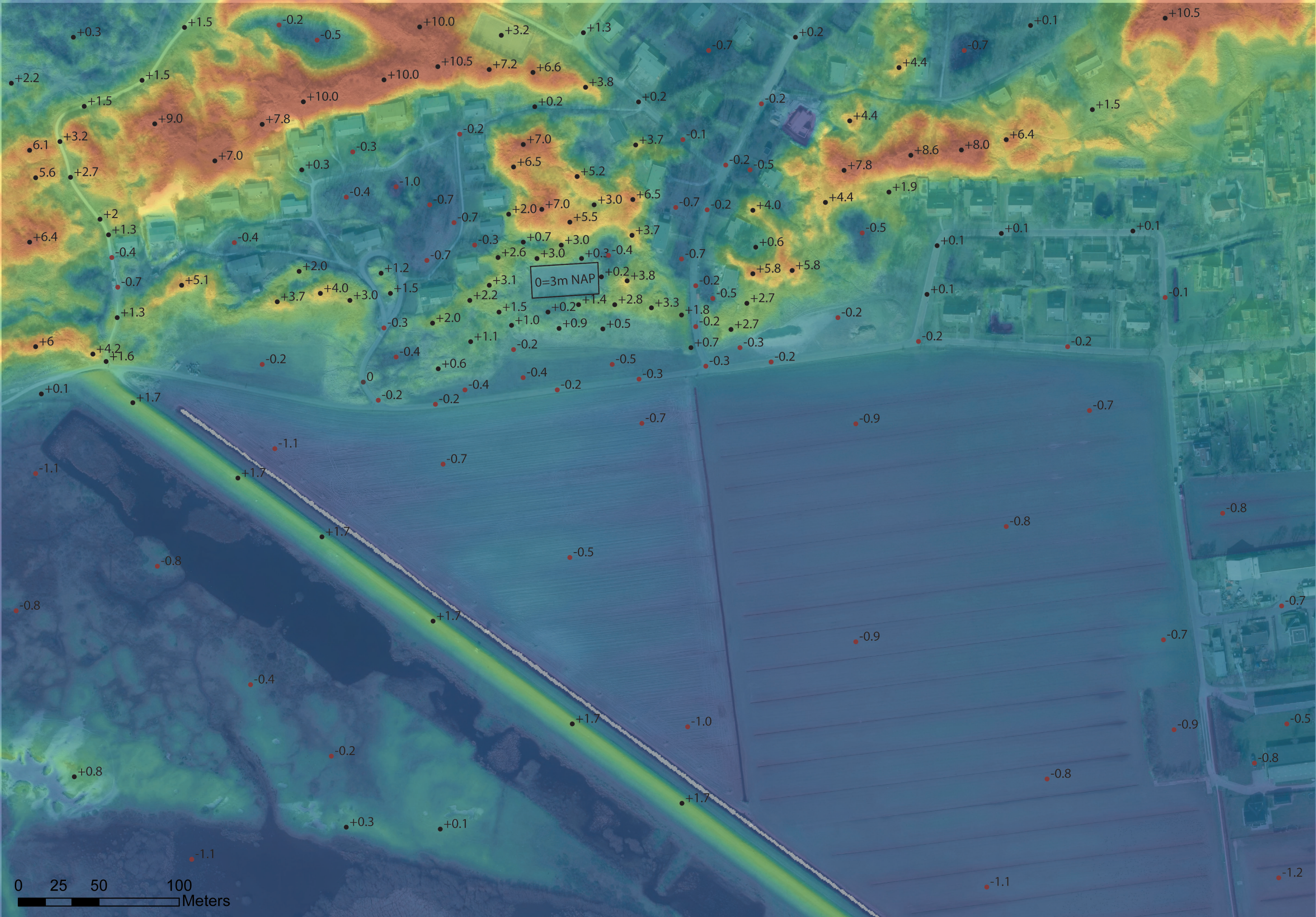
Gemeentelijk RO-jurist van den Berg laat weten, dat hij Schiermonnikoog gaat verlaten. Met woorden van spijt, dank en succeswensen wordt afscheid van hem genomen. Afsproken wordt, dat , nu het werk van de projectgroep zo goed als gereed is, zo nodig per e-mail wordt gecommuniceerd, bijvoorbeeld wanneer het ecologisch rapport gereed is.

Het voorontwerp van het gebouw en het ecologisch rapport zullen na de zomer aan de gemeente en de eilanders worden voorgelegd voor een informerende overlegronde, vóórdat wordt overgegaan tot de indiening van de formele vergunningsaanvragen.

Maastricht, 30.08.2016

Peter Chr. Thissen, notulist Projectgroep Huisvesting Monniken Schiermonnikoog

2. Hoogtekaart

0 25 50 100 Meters

1:2.000

3. Analysekaart

0 100 200 400
Meters

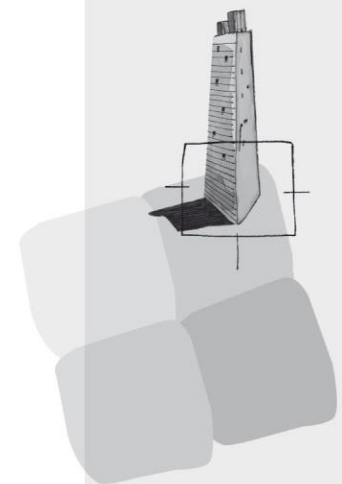
1:10.000

Colofon

Opdrachtgever
Monniken Schiermonnikoog

Rapport
BügelHajema Adviseurs
ir. Mischa Teensma

Projectnummer
555.01.50.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Adviseurs voor leefomgeving en
omgevingsrecht BNSP
Balthasar Bekkerwei 76
8914 BE Leeuwarden
T 058 215 25 15
F 0592 314 035
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort